

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ πνευματική Ζωή στην 'Αμερική, εκδηλώνεται κύρια με τις διαλέξεις που διοργανώνουν τα εκπαιδευτικά μας σωματεία εδώ και με την συζήτηση που ακολουθεί ύστερα από κάθε όμιλία, ανάμεσα όμιλητή κι ακροατών. Τα σωματεία του είδους αυτού πληθύνονται καθώς περνάει ο χρόνος και κάθε μία μεγάλη πόλη έχει το δικό της, πολλές μάλιστα δύο και τρία. Αρχίζουν τα σωματεία αυτά να λογαριάζονται πια σαν μία πολύ σημαντική όμογενειακή δύναμη, που δεν θά άργηση να παίξει τον σπουδαίο της ρόλο στα γενικά εδώ συλλογικά μας πράγματα, καθώς αρχίζουν ν' αποκτούν κοινωνική επιβολή στα πνευματικά καλλιεργημένα όμογενειακά στρώματα, αλλά και στη γύρω μας αμερικανική συντοπική πνευματική, καλλιτεχνική κι επιστημονική ζωή.

Τις διαλέξεις, που κατά κανόνα στρέφονται γύρω από ελληνικά θέματα, αρχίζει και τις παρακολουθεί ένα πυκνό, κάθε φορά, ακροατήριο και σημειώνουμε εδώ, με πληροφοριακό κι όχι κριτικό σκοπό, όσες έγιναν τους μήνες αυτούς κι έπεσαν στην αντίληψή μας από τα σχόλια που διαδόσαμε γι' αυτές στον ελληνόφωνο τύπο που κυκλοφορεί εδώ κι' εκεί σε όλη την αμερικανική όμογένεια.

Κι αρχίζουμε από τις διαλέξεις που διοργάνωσε τελευταία «Τό Φιλικό», που είναι και το αρχαιότερο εκπαιδευτικό σωματείο μας στον Ν. Κόσμο με έδρα του τη Νέα Υόρκη. Ο κ. Γιάννης Αντωνόπουλος (Γ' Αντον), καθηγητής φιλοσοφίας σε τιμητική έδρα και σε σπουδαίο εδώ πανεπιστήμιο, με λαμπρές σπουδές στην Ελλάδα και την Αμερική και με ειδικευση στην κλασική μας φιλοσοφία, ανάπτυξε το θέμα «Τό Ελληνικό Ίδανικό», που μέσα σ' αυτό περιέκλεισε τον αρχαίο, αλλά και τον σύγχρονο νεοελληνικό πολιτισμό με την δη-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ ΣΤΟΝ ΝΕΟ ΚΟΣΜΟ

Β' σημείωμα του 'Ελληνοαμερικανού

Λογοτέχνου και Δημοσιογράφου κ. ΝΙΚ. ΡΟΖΑΚΟΥ

μοτική γλώσσα και τις παραδόσεις μας, σαν τὰ ζέχωνα στολίδια του, που αποτελούν, όπως τονίσε μα πολύτιμη κι ακριβή κληρονομιά, που πρέπει να την διακονήσουμε. Απήγγειλε ποιήματα του Σολωμού, του Παλαμά και του Καβάφη, σχετικά όλα με τὸ 'Ελληνικό Ίδανικό κι ὅλη ἡ διάλεξη ἦταν μιὰ νεοελληνική ἐθνική μυσταγωγία καθὼς ὁ δέσιος ὀμιλητής διακήρυξε πὼς «Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ εἶναι κανένας Ἕλληνας», ἀκριβῶς γιὰ τὸ πολιτιστικὸ θάρρος πού του προσφέρει ἡ κληρονομιά του.

— Δεύτερη σπουδαία διάλεξη σὸ ἴδιο σωματείο ἐγινε ἀπὸ τὸν διεθνολόγο καθηγητὴ κ. Στέφανο Ξύδη, γνωστὸν ἀπὸ τὰ συγγράμματά του και τὴν μακρόχρονη πανεπιστημιακή και πνευματική δράση του. Θέμα τῆς ὀμιλίας του ἦταν «Γένσεις και Ἐξέλιξεις τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἐθνικισμοῦ», ἀπ' ἀφορμὴ τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση σὲ 1821. Ὁ ἐγκριτος αὐτός Ἀθηναῖος διεθνολόγος, παρακολούθησε τίς ἐννοιες τοῦ Γένους τοῦ Ἑλλῆνα, ἀλλὰ και τοῦ Ἑλλῆνα καθ' ἑαυτὸ ἀπὸ τὸν ἑνικο αἰῶνα, γιὰ νὰ τονίσει πὼσο συνέτεινε ἡ ἀνάπτυξη τῆς τυπογραφίας σὴν περίοδο τῆς σκλαβίδας, 1453—1821, σὲ φούντωμα τοῦ Νεοελληνικοῦ ἐθνικισμοῦ, ἀπὸ ἀφορμὴ κύρια «ἐξωγενῶν και ἐνδογενῶν παραγόντων».

— Ἡ τρίτη διάλεξη ἀπὸ τὸν πανεπιστημιακὸ καθηγητὴ κ. Πάνο Μορφόπουλο, ἐγκριτο ἐπιστήμονα με νεοελληνικά πνευματικά ἐνδιαφέροντα, σχετική κι αὐτή με τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τὴν «Ἐπανάσταση τοῦ 1821», με ὑπογραμμισμὸ ἀπὸ τὸν ὀμιλητὴ, τόσο τῆς ἐννοιῆς τῆς ἀνεξαρτησί-

ας, ὅσο και τῆς συμβολῆς τοῦ Ρήγα Φεραῖου, τοῦ Κοραῆ και τῶν Ἑλλήνων διαφωτιστῶν, σὴν προετοιμασία τῆς Ἐπανάστασης.

Κι ἐκλείσε ἡ περίοδο με τὴν διάλεξη τοῦ σπουδαίου ἐδῶ Βυζαντινοῦ Πρωτομάλτη κ. Νικολάου Κακουλιῆ, με τὰ 150 χρόνια κι αὐτὴ σχετική, πού με θέμα τῆς τὸ «Ἡμερολόγιο Γερμανοῦ Φιλέλληνας κατὰ τὴν Ἐποχὴν τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821», παρουσίασε περιγραφές και σχόλια του, γύρω ἀπὸ τὴν τότε κατάσταση.

★ Τρεῖς σημαντικὲς διαλέξεις πραγματοποιήσε τοῦς 3 τελευταίους μήνες και τὸ ἄλλο σπουδαῖο πνευματικὸ σωματείο «Ἐταιρία Ἑλληνικῶν Τεχνῶν», σὸν Ἅγιο Φραγκίσκο, Καλιφορνιας. Σὴν πρώτη ὀμιλητῆς ἦταν ὁ καθηγητῆς και νεοελληνιστῆς δημοτικιστῆς κ. Γιάννης Ἀντωνόπουλος (Γ' Αντον) με θέμα «Ὁ Καζαντζάκης και ἡ Τραγική Αἰσθήση τῆς Ζωῆς», σὴν δεύτερη ὁ Ἑλληνας ποιητῆς και καθηγητῆς σὲ Κολέγιο Ἁγίου Φραγκίσκου κ. Νάνος Βαλωρίτης με θέμα «Ρήγας Φεραῖος κι ἡ Προεπαναστατική Διαφωτιστική Κίνηση» και σὴν τρίτη, ὁ γνωστός μεταφραστῆς τοῦ Καζαντζάκη και τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας γενικὰ κ. Κίμων Φράϊαρ (Καλογερόπουλος), πού ἀνάπτυξε τὸ θέμα «Ἀνθρωποι, Λυτρωτῆς τοῦ Θεοῦ: ἡ Πνευματική Ὀδύσεια τοῦ Νίκου Καζαντζάκη». Ἡ πρώτη κι ἡ τρίτη ἀσχολήθηκαν ἐμπεριστατωμένα με τίς φιλοσοφικὲς ἑρεῖες τοῦ Καζαντζάκη κι ἀποτελοῦν ἀξιοσημαντὴ συμβολὴ σὴν ἔρευνα κι ἀξιολόγηση τοῦ ἔργου τοῦ Καζαντζάκη, πού τῶρα πρόσφατα

τὴν ἔχουν ἀρχίσει και μεθοδικὰ τὴν συντελοῦν, οἱ ἑλληνικοὶ πανεπιστημιακοὶ κύκλοι σὴν Ἄμερική, βασιζόμενοι και παρακινημένοι κι' ἀπὸ τὴν μεγάλη κυκλοφορία πού σημειώνουν πάντα τὰ ἔργα του ἐδῶ. Ἡ διάλεξη τοῦ κ. Βαλωρίτη, ἦταν ἐπίκαιρη γιὰ τὰ 150 χρόνια τοῦ ἐπαναστατικοῦ γιορτασμοῦ, ἀπόλυτα ἐξαντλητική και παρουσίασε νέες πτυχὲς κι ἀποψεις γιὰ τὴν ἔρευνα τοῦ ἔργου και τῆς προσωπικότητος τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ προεπαναστατικοῦ θάρρους.

★ Τὸ γνωστὸ πάλι πνευματικὸ σωματείο σὴν Νέα Ὑόρκη «Παρνασσός» πραγματοποιήσε δύο διαλέξεις, σχετικὲς με τὴν βυζαντινὴ και νεοελληνικὴ Λογοτεχνία. Ὀμιλητῆς ὁ κ. Κίμων Φράϊαρ, με θέμα του τὴν νεοελληνικὴ ποίηση κι ὁ Ἀθηναῖος καθηγητῆς ἐδῶ κ. Μιχαὴλ Δ. Κυριάκος με θέμα «Χιούμορ και πείραγμα σὴν Βυζαντινὴ Λογοτεχνία». Παράλληλα, τὸ σπουδαῖο αὐτὸ σωματείο, ετοιμάζει νὰ παρουσιάσει τὴν δέκατη τρίτη κατὰ σειρά χρονιάτικη ἐκδοσὴ τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Ἠνίοχος», με διαλεγμένο ἀπάνθισμα σὴν ἀγγλικὴ γλώσσα, ἀπὸ τὸ διηγηματικὸ ἔργο τοῦ Ἀντώνη Σαμαράκη.

★ Ἀξιοσημείωτη ἦταν κι ἡ διάλεξη τοῦ Ἀθηναῖου Νεοελληνιστῆ και καθηγητῆ ἐδῶ κ. Μάριου Βύρωνα Ραῖζη με τὸ ἐπίκαιρο θέμα, ἀπ' ἀφορμὴ τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση. «Ποίηση Ἀμερικανῶν Φιλελλήνων 1821—1930», πού δόθηκε σὴν Νέα Ὑόρκη, διοργανωμένη ἀπὸ τὴν «Ἀμερικανικὴ Ἐταιρία Νεοελληνικῶν Σπουδῶν», πού πρόεδρος τῆς εἶναι ὁ γνωστός δημοσιολόγος Δρ. Βασίλειος Βλαβιανός. Παρουσίασε μιὰ πρωτότυπη συλλογὴ ἀπὸ ἀγνωστα φιλελληνικά ποιήματα σὴν χρῆσιμη ἐκείνη δεκαετία πού κίνησαν πολὺ τὴν προσοχὴ και τὸ ἐνδιαφέρο.

★ Τὸ σχετικὸ νεοσύστατο πάλι εκπαιδευτικὸ σωματείο σὴν πρωτεύουσα Οὐάσιγκτων, «Ἄ

θήναιον — 'Επιστημονικός Σύλλογος», που εξέλιχθηκε κι όλος σέ δυναμικό όμογενειακό μορφωτικό όργανισμό, με πρόεδρό του τήν διαλεχτή καθηγήτρια και διανοουμένη Δρα 'Αρτέμιδα Φ. 'Ερμανουήλ, είχε κι αυτό τιμητική συμμετοχή στόν 150χρονο πανηγυρισμό. Καθιέρωσε μία σειρά από όμιλίες, που ή πρώτη έγινε κι όλος, με όμιλητή τόν γνωστό ιστορικό του Έλληνισμού στήν 'Αμερική Δρα κ. Θεόδωρο Σαλαύτο, που ανάπτυξε τό ενδιαφέρον θέμα «Οί Κοινωνικοί και Πνευματικοί Δεσμοί τής 'Αμερικής και 'Ελλήνων κατά τόν 19ον Αιώνα, μέχρι τόν Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο». Μία πολύτιμη σπουδή, βασισμένη σέ έρευνες έδώ και στήν 'Ελλάδα.

★ 'Ο «'Ελικών» πάλι, ένα παλιό πνευματικό μας σωματείο στή Βοστώνη, με λαμπρή δράση γιά τήν έκπολιτιστική μας εξέλιξη στήν 'Αμερική, παρουσίασε δύο, στερνές διαλέξεις, που κίνησαν πολύ τήν τοπική παροικιακή προσοχή.

'Ο Νεοελληνιστής καθηγητής κ. 'Εντρνοντ Κήλυ, ένας 'Αμερικανός που έπέρασε τά νεανικά του χρόνια στήν 'Αθήνα, γιατί ή οικογένειά του, έμνε τότε εκεί κι έμθε τήν γλώσσα μας στό σημείο να λογαριάζεται σήμερα σαν ένας σημαντικός συντελεστής γιά τήν νεοελληνική πνευματική κίνηση στήν 'Αμερική, μίλησε γιά τά νέα ποιήματα του Καθόφη, που ανακαλύφθηκαν τελευταία.

— Δεύτερος όμιλητής ήταν ό γνωστός καθηγητής τής τέχνης στό 'Αθηναϊκό Πολυτεχνείο κ. Παύλος Μυλωνός, που ανάπτυξε τό θέμα «'Αγιον 'Ορος — 'Ιστορία και Τέχνη» και με πολλές φωτει-

νές εικόνες.

★ 'Ο σύλλογός μας πάλι «Σόλων», που από χρόνια τώρα χρησιμεύει σαν ή 'Ελληνική επιστημονική και πνευματική συλλογική εταιρία στήν κοινή στή Νέα 'Υόρκη Πολιτεία Λόνγκ 'Αιλαντ, παρουσίασε δύο ενδιαφέρουσες στερνές εκδηλώσεις δημόσιες: μία επίδειξη διαλεχτής σύγχρονης νεοελληνικής λαϊκής μουσικής, με λαϊκά όργανα και μία διάλεξη με, όμιλήτρια τήν γνωστή 'Αγγλίδα άρχαιολόγο 'Ιρικ Κορνέδο Λόθ, που ισχυρίζεται πως ανακάλυψε τό κεφάλι, που λείπει από τό άγαλμα του Πραξιτέλη «Κνίδια 'Αφροδίτη». Τά σχετικά γύ-

ρω από τήν άποκάλυψη της άνάπτυξε στή διάλεξη της αυτή, που μεγάλο και άρκετό ενδιαφέρον προκάλεσε.

★ Από τίς διαλέξεις τώρα που δίνει κάθε μήνα ό 'Ελληνικός 'Επιστημονικός Σύλλογος, στήν πόλη του Λόκ 'Αντζελες, ξεχωρίζουμε μία σχετική γύρω από τόν Νεοελληνικό πολιτισμό, από τόν καθηγητή κ. Ρόμπερτ Τζώτζ, με θέμα «Κοινωνικά Σχήματα στή Νεοελληνική Λογογραφία».

Φυσικά, στήν περίοδο αυτή, έλαβε χώρα κι ένα σπουδαιότατο τριήμερο πνευματικό συμπόσιο στή Βοστώνη, διοργανωμένο από τήν σχεδόν νεοσύστατη, αλλά πολύ σημαντική, «'Εταιρία Νεοελληνικών Σπουδών», όλότελα άφιερωμένο στό 150 χρόνια από τήν 'Ελληνική 'Επανάσταση. 'Αλλά γι' αυτό γενικά και γιά τό θέμα που τό άπασχόλησαν, θα γίνη λόγος στό επόμενο και προσεχές σημείωμά μας.

ΝΙΚΟΣ Ι. ΡΟΖΑΚΟΣ

('Αγ. Φραγκίσκος, Καλ.)